

Stockholm den 31 maj 2017

Yttrande avseende N 2016:4 Utredningen Sveriges besöksnäring – en samlad politik för upplevelsebaserad tillväxt

Sammanfattning

Besöksnäringen betydelse går långt utöver den egna branschens intressen. En väl utvecklad besöksnäring är avgörande för hela landets förmåga att attrahera investeringar, talanger och vara ett attraktivt land att leva och driva företag i. Besöksnäringen spelar också en viktig roll som jobbskapare och för integrationen. Enligt uppgifter från Visita har så mycket som vart femte nytt jobb skapats enbart inom hotell och restaurang sedan 2007. I dialogen om besöksnäringens fortsatta utveckling vill Stockholms Handelskammare särskilt föra fram följande aspekter:

Det krävs samlade insatser för att stärka huvudstadsregionens besöksnäring som draglok för svensk besöksnäring.

Kulturella och kreativa näringar måste inkluderas i besöksnäringens begrepp.

Säkra flygtillgängligheten till huvudstadsregionen genom investera i Arlanda och säkerställa anslutning till flygplatsen via väg och tåg.

Bevara citynära kajplatser, prioritera god hamninfrastruktur med förutsättningar för rederierna att uppfylla miljökrav.

Tydliggör de regionala kollektivtrafikmyndigheternas uppdrag att prioritera nöjespendling i den regionala kollektivtrafiken.

Tillåt gårdsförsäljning och provsmakning av alkoholhaltiga drycker.

Huvudstadsregionen, ett draglok för svensk besöksnäring

Stockholm är Europas snabbast växande huvudstad. Var femte svensk bor i Stockholm och här skapas nästan en tredjedel av allt värde som produceras i Sverige. Huvudstadsregionen är en motor för landets ekonomi, där arbetskraften och innovativa arbetsgivare har goda möjligheter att finna varandra. Regionen är Sveriges exportmotor och draglok för hela den svenska besöksnäringen.

Huvudstadsregionen spänner också över många skilda geografiska lägen som både möjliggör och bestämmer förutsättningarna för besöksnäringens verksamhet. Regionen omfattar landsbygd och skärgård i både inland och i Östersjön samt storstad och stor urban utbredning med många olika förutsättningar.

Trots mångfalden och de skilda behov detta medför saknar huvudstadsregionen en regional funktion som främjar och håller samman besöksnäringen.

Handelskammaren anser att detta hämmar utvecklingen och begränsar besöksnäringens möjligheter att nå sin fulla potential. Givet den roll Stockholm har för hela den svenska besöksnäringen är denna fråga en nationell angelägenhet som

kräver politiska prioriteringar och inrättande av en regional funktion som arbetar för att stärka hela regionen.

Inkludera kulturella och kreativa näringar

De kulturella och kreativa näringarna är väl utvecklade inom Stockholms län och med både europeiska och svenska mått mätt en hög andel av arbetsmarknaden. I stor utsträckning är dessa näringars verksamhet en viktig del i regionens besöksnäring. Ett konkret exempel är de kulturevenemang i stadsmiljön under Stockholms Kulturfestival där Handelskammaren är huvudsponsor. Förställningen Place des Anges 2016 lockade många internationella besökare som också uppgav att reseanledningen var just denna föreställning.

Såsom uttrycks i utredningens uppdrag grundas mycket av besöksnäringens utmaningar i dess fragmentiserade strukturer. Ett fåtal stora, men huvudsakligen små aktörer inom en rad olika områden har inte hittills resulterat i en tydlig politik för att stärka besöksnäringen.

Det är tydligt i utredningens uppdrag att det fortfarande är en allmänrådande otydlighet kring vad som omfattas i begreppet besöksnäring. Branschorganisationen Visita har länge arbetat för att höja branschens svansföring och synlighet. Dessa ansträngningar har dock helt naturligt endast omfattat hotell- och restaurangnäringarna. I utredningens uppdrag nämns besöksnäring, naturturism och kulturturism som skilda näringar. Det visar att det i mångt och mycket är en perceptionsfråga som styr uppfattningen om vad som utgör svensk besöksnäring.

För att tillvarata synergierna mellan olika områden inom besöksnäringen är det viktigt att även från politikens sida anamma ett större perspektiv och inkludera kulturella och i relevanta fall även kreativa näringar. En gemensam politik som främjar samverkan och inkluderar både kulturella och kreativa näringar kan bidra till att bryta ner de murar som ofta begränsar möjligheterna att utveckla näringens fulla potential.

Säkra Arlandas roll

Den svenska regeringen har i sin flygstrategi pekat ut Arlanda flygplats roll som en viktig tillväxtmotor för hela den svenska ekonomin. God flygtillgänglighet har avgörande betydelse för hela den svenska besöksnäringen. Redan i dag råder kapacitetsbrist på Arlanda som bara delvis klarar av att möta huvudstadsregionens och övriga landets behov av resor. Köpenhamn/Kastrup har också fler direktförbindelser och Helsingfors har utvecklats till en hub för stora delar av flygtrafiken mot Asien.

Arlanda är en av tio flygplatser i världen som valts ut för att erbjuda amerikansk inresekontroll, så kallad preclearance och förenkla resandet till USA. Det skulle göra Arlanda till en hub för norra Europas direktlinjer till USA och skapa möjligheter för Arlanda ska bli Nordens ledande flygplats med flest antal direktlinjer. Det kräver dock betydande investeringar i flygplatsen och att dess tillgänglighet säkras.

Satsningar på väg och järnväg som ansluter flygplatsen måste prioriteras. Redan i dag utgör E4:ans kapacitet ett problem, vilket drabbar både näringslivet och medborgarnas framkomlighet, det minskar också huvudstadsregionens konkurrenskraft och attraktivitet för stora evenemang och kongresser. En breddning av E4 till minst tre filer i vardera riktningen mellan Stockholm och Arlanda är

nödvändig för att möta de ökade pendlingsströmmarna i på E4:an och klara Arlanda flygplats funktion på längre sikt.

Kampen om kajerna

Sverige är ett av världens största exportländer per capita och är med EU:s längsta kust beroende av sjöfarten. Passagerarrederierna transporterar årligen över 25 miljoner människor till och från Sverige. De genererar mycket stora flöden till landets kryssningsdestinationer och vidare ut i landet för längre och kortare besök. Även skärgårdstrafiken är betydande för besöksnäringens utveckling. Svenska skärgårdar är unika och kan genom bättre fungerande skärgårdstrafik och tydligt besöksfokus utvecklas till ännu starkare reseanledningar.

Under det senaste halvsekle har sjöfarten allt mer trängts undan till förmån för andra verksamheter som till exempel bostäder och nöjesliv. Det är olyckligt eftersom vattenvägarna är billiga, miljövänliga och kapacitetsstarka. Det är viktigt för färje- och kryssningstrafiken att befintliga citynära kajplatser bevaras, att det finns bra hamninfrastruktur och goda förutsättningar för rederierna att uppfylla miljökrav. Dessutom krävs ett gott värdskap i form av ett trevligt välkomnande med en effektiv och hållbar transportkedja för att både ta iland och transportera besökarna vidare. Detta är avgörande för färje- och kryssningstrafikens utveckling. Säkert är att de kajer och hamnmiljöer som i dag kan försvinna med ett politiskt pennstreck aldrig kommer att kunna återställas.

Prioritera nöjespendling i kollektivtrafiken

Många aktörer inom besöksnäringen och många besöksmål begränsas i dag av att främst kollektivtrafiken inte anpassas efter besöksnäringens behov. I huvudstadsregionen är det många gånger mycket tydligt att varken infrastruktur- och kollektivtrafikplanering tagit besöksnäringens behov i beaktande. Det gäller såväl kollektivtrafiklinjernas sträckningar som avgångar under kvällar, helger, semestrar då resenärerna primärt reser i annat ärende än till och från arbetet. Detta drabbar såväl besökare till besöksmål som anställda inom besöksnäringen och begränsar näringens möjligheter att bedriva och utveckla sina verksamheter. Det är också en värdskafråga, eftersom det påverkar besökarnas upplevelser negativt.

I kollektivtrafiklagens definition av regional kollektivtrafik (SFS 2010:1065, 6§) sker tvärt emot vad som ofta förs fram ingen begränsning av resandets syfte. Lagen anger endast en begränsning för den kollektivtrafik som sträcker sig över flera län då den regionala kollektivtrafiken huvudsakligen är ägnad att tillgodose resenärernas behov av arbetspendling eller annat vardagresande.

Trots detta har Stockholms Trafiklandstingsråd Kristoffer Tamsons tydligt, bland annat publikt på Stockholms Handelskammare, uttryckt att Landstinget huvudsakligen har som uppdrag att leverera kollektivtrafik för invånarnas behov av arbetspendling eller annat vardagresande. Följden har blivit att både invånarnas och turisternas möjligheter att ta sig till besöksmålen begränsas, vilket medför ökade kostnader både för anställda, arbetsgivare och även för klimatet då privata transportmedel blir enda utvägen.

Handelskammaren anser att det krävs ett förtydligande av uppdraget till de regionala kollektivtrafikmyndigheterna med uppdrag att även tillgodose både besökares och invånarnas behov av nöjespendling.

Tillåt gårdsförsäljning

Det svenska restaurangutbudet och dess kvalitet har under de senaste årtiondena utvecklats och Sverige stoltserar nu med både restauranger och kockar av yttersta världsklass. Sverige har blivit ett matland med allt fler mat- och dryckesproducenter både på landsbygden och i städerna.

Den möjlighet som i dag finns att handla alkoholhaltiga drycker över Internet erbjuder ett efterfrågat komplement till Systembolaget för den mat- och dryckesintresserade. Parallellt med detta har också den svenska alkoholkonsumtionen minskat.

Sverige är det enda landet i EU där gårdsförsäljning inte är tillåtet. Det har i Finland visat sig att det går utmärkt att kombinera en alkoholpolitik likt den svenska med dryckesmonopol samtidigt som gårdsförsäljning är tillåtet. Gårdsförsäljning skulle skapa möjlighet för Sverige att utvecklas ytterligare som mat och dryckesdestination. Dryckesproducenter skulle på det sättet kunna bidra till att Sverige ytterligare kan profilera sig som en måltidsdestination i världsklass och betyda mycket för besöksnäringen. Ett konkret exempel är The Scottish Whiskey Association (SWA) som räknat ut att varje jobb inom destillerier med besöksverksamhet genererar närmare tio arbetstillfällen inom besöksnäringen.

Termen gårdsförsäljning kan vara något missvisande eftersom det finns lokala producenter även i urban miljö. Handelskammaren vill betona detta, och har valt att använda den vedertagna termen, men även här finns behov av att se den fullständiga bilden istället för att särskilja stad och landsbygd.

För Stockholms Handelskammare

Karin Malmström

Utredare